

Matti Pennanen (tammikuu 2007)

MAINEIKKAITA OUTOKUMPULAISIA - HENKILÖITÄ YHTIÖSSÄ

Outokummun malmin löytäjä Otto Trüstedt

Outokumpu on ollut vilkas ihmisten kohtauspaikka. Kaivos tarjosi työtä. Työ oli raskasta ja kuluttavaa. Väkeä tuli, väkeä läksi. Vaihtuvuus oli suuri. Lähiseudun lisäksi ihmisiä saapui ympäri maata ja pitkin maailmaa. Alkuaikoina kaivoksella oli norjalaisia, ruotsalaisia, saksalaisia, olipa joku työskennellyt Etelä-Afrikan kultakaivoksilla ja Siperian kultamaillaakin. Itsenäisyyden alkuaikoina Outokumpuun saapui Amerikan kaivoksilta kotimaahansa palaavia suomalaisia kaivosmiehiä.

Kaivospaikkakunnalla merkittäviä henkilöitä olivat kaivoksen isännöitsijät ja kaivoksen johtajat. Vuorineuvos Eero Mäkistä seurasivat K. I. Levanto, V. H. Miettinen, Erkki Hakapää, Reino Kurppa, Esko Pihko ja Eero Erkkilä. Kulmikkaasti suomea puhunut riikinruotsalainen liikennepäällikkö Carl Lund jäi monien mieleen. Malmin löytäjä Otto Trüstedt on pysyvä merkkihenkilö Outokummussa.

Joidenkin henkilöiden persoona, rooli ja merkitys ylitti heidän toimenkuvansa. Outokumpu Oy:n ja Kuusjärven kunnan lääkäri Lauri Lappi oli legenda jo eläessään. Sosiaalipäällikkö Paavo Turtola ja yhtiön poliisi Toivo Riikonen olivat työnsä, luottamustoimiensa ja harrastustensa kautta monessa mukana. Kaksissa olympialaisissa Suomea edustanut voimistelija Jaakko Kunnas oli kaivosyhtiön urheiluohjaaja. Kaivoksen pääluottamusmiehet Kasper Vaakanaisesta Johannes Vilokkiseen olivat merkittäviä vaikuttajia. Outokummun kaikki kolme kansanedustajaa - muurari Kalle Kauhanen, sihteerinä Pirkko Laakkonen ja vuorineuvos Eero Mäkinen - olivat työssä Outokumpu Oy:llä.

Outokummusta lähtöisin on Outokumpu Oy:n entinen toimitusjohtaja ja KOP:n viimeinen pääjohtaja, vuorineuvos Pertti Voutilainen. Autokaupan ja maansiirron alalla suurliikemieheksi paisunut Ensio Hartikainen aloitti yrittäjäuransa Outokummun kivisiltä pelloilta. Outokummusta lähtöisin ovat näyttelijät Esko Kovero, Jari Pehkonen, kirjailija Leena Lehtolainen ja Joensuun yliopiston entinen maineikas rehtori Heikki Kirkinen. Paikallisista nykykirjailijoista mainittakoon kulttuurin monitoimimies Esko-Pekka Tiitinen. Outokummun puhallinsoiton grand old man

Valtteri Kalinen on vaikuttanut paikkakunnan musiikkielämässä jo lähes 70 vuotta.

Outokumpulaistaustaisista urheilijoista tunnetuin lienee hiihtäjä, europarlamentaarikko ja kansanedustaja Marjo Matikainen-Kallström. Niin hän kuin pikaluistelija Seppo Hänninen, hiihtäjä Jaana Savolainen, taitoluistelija Maire Hammar ja kestävyysjuoksija Hugo Niskasenen olivat perhetaustaltaan kaivosyhtiöläisiä. Pyöräilijä Leena Turunen polki 1960-luvulla 100 km:n rata-ajon maailmanennätyksen. Useita kertoja Suomen parhaaksi pesäpalloilijaksi valittu Hannu Litmanen ja maamme menestyneimpiin raviohjastajiin kuuluva Esa Holopainen ovat saaneet alkuoppinsa Outokummussa.

Seuraavaksi esitellään tarkemmin kuusi Outokummun kaivoksella vaikuttanutta henkilöä.

Vuorineuvos Eero Mäkinen Outokummussa vuonna 1952

Eero Mäkinen

Vuorineuvos Eero Mäkinen (1886-1953) oli Outokummun kaivoksen, Outokumpu Oy:n ja suomalaisen modernin kaivostoiminnan suuri kehittäjä. Mäkinen oli monipuolinen henkilö: teollisuusmies, tiedemies, yhteiskunnallinen uudistaja ja vaikuttaja. Sortavalan maalaiskunnasta kotoisin ollut nuori Eero harrasti voimistelua ja haaveili voimistelunopettajan urasta. Ylioppilastutkinnon jälkeen nuorukaisen tie vei kuitenkin Helsinkiin opiskelemaan geologiaa ja kemiaa. Vuonna 1913 Eero Mäkinen väitteli tohtoriksi Tammelan graniiteista. Mäkinen täydensi opintojaan Tukholmassa valmistuen vuori-insinööriksi 1918. Samana vuonna Mäkinen aloitti valtioneuologiina. Tuore valtioneuologi määrättiin välittömästi valtion etujen kontrollööriksi norjalaisille vuokratulle Outokummun kaivokselle.

Norjalaisen vuokrayhtiön ajaututtua vararikkoon Eero Mäkinen nimitettiin Outokumpu-yhtiön toimitusjohtajaksi vuonna 1921. Lupaava tiedemiesura vaihtui suomalaisen modernin kaivostoiminnan kehittäjäksi. Eero Mäkisellä oli seuraavan 20 vuoden aikana keskeinen rooli järjestettäessä Outokummun kaivoksen toiminta kannattavaksi suurtuotannoksi, rakennettaessa Outokummun rikkaan kuparimalmion perustalle moderni suomalainen kuparin jalostusketju: Outokummun uusittu kaivos 1928, Imatran kuparisulatto 1935 (Harjavalta 1944) ja Porin kuparielektrolyysi ja metallitehdas 1941.

Alku oli hankalaa. Suomalainen kaivostoiminta oli aallonpohjassa, epäilijöitä ja epäilyjä oli paljon. Mäkinen toimi sihteerinä ja asiantuntijana Outokummun tulevaisuutta pohtineissa komiteoissa, hän laati mietintöjä Outokummun kehittämiseksi, suunnitteli tuotannon pääpiirteet ja hahmotteli suuntaviivat malmin sivutuotteiden käytölle ja jatkojalostukselle.

Omalla henkilökohtaisella panoksellaan hän vaikutti päättäjiin uskon luomiseksi suomalaiseen kaivostoimintaan. Eero Mäkistä ajoi eteenpäin horjumaton usko kansallisaarteeksi mielletyn Outokummun rikkaan kuparimalmin saattaminen hyödyntämään suomalaista talouselämää. Hän koki sen elämäntehtäväkseen.

Eero Mäkisen linja sopi vastaitseenäistyneen Suomen nationalissävytteisen talouspolitiikan henkeen; perusraaka-aineiden ja elintarviketuotannon suhteen oli pyrittävä olemaan mahdollisimman omavarainen. Outokumpua ei tullut luovuttaa yksityisen ulkomaisen pääoman itsekkääksi temmellyskentäksi, vaan valtionyhtiön nähtiin parhaiten turvaavan teollisuuselämämme metallisten perusraaka-aineiden saannin. Outokummun kuparia tarvittiin maan sähköistämiseen ja puolustusteollisuuden ammushylsyihin. Malmin sisältämä rikki ja rauta mahdollistivat kemian- ja selluloosateollisuuden sekä raudanjalostuksen kehittymisen.

Eero Mäkisen kuollessa Outokumpu Oy:stä oli kasvanut yhdeksän eri tuotantolaitoksen suuryhtiö, jossa työskenteli 3 500 ihmistä. Vuorityöstä ja metallien valmistuksesta oli tullut kansantaloudellisesti merkittävä ala. Eero Mäkisen elämäntyö oli tapahtunut valtion yhtiössä ilman omanvoiton pyyteitä ja miljoonaoptioita suomalaisen yhteiskunnan hyväksi.

Eero Mäkinen toimi Outokumpu-yhtiön toimitusjohtajana 1921-1953. Outokummun kaivoksen isännöitsijänä hän oli vuoteen 1940. Vuorineuvos Mäkinen kehitti malminetsintää ja geologista tutkimusta, kirjoitti geologisia julkaisuja ja auttoi nuoremman vuorimiespolven kouluttamista hänen aloitteestaan perustetun Outokumpu-säätiön tuen varassa. Ansioistaan Mäkiselle myönnettiin vuorineuvoksen arvonimi vuonna 1936, ja 1949 Helsingin yliopiston tekniikan kunniaohtorin arvo.

Vuorineuvos Eero Mäkinen oli merkittävä valtakunnallinen talouselämän vaikuttaja. Hän oli valtion kaivoslautakunnan puheenjohtaja, valtion teknillisten tutkimuslaitosten ja Suomen Työnantajain yleisen ryhmän hallituksen varapuheenjohtaja, Suomen kulttuurirahaston hallituksen esimies, lukuisten toimikuntien, säätiöiden ja rahastojen jäsen jne. Kansanedustajana Eero Mäkinen toimi vuosina 1945-1951 ja kulkulaitos- ja yleistentöiden ministerinä vuonna 1953. Mäkinen oli neljä kertaa tasavallan presidentin valitsijamiehenä. Puoluekannaltaan Eero Mäkinen edusti kokoomusta.

Eero Mäkistä on luonnehdittu monilla adjektiiveilla: älykäs, ahkera, rohkea, määrätietoinen, avarakatseinen, periaatteilleen uskollinen, sosiaalinen, sanavalmis, huumorintajuinen jne. Eero Mäkinen oli luova persoonallisuus, jolla oli valtava työkyky, suuret tiedot, laaja kokemus, väkevä sielunpalo ja voimakas velvollisuudentunto. Hän nautti suurta arvontoa Outokumpu-yhtiössä.

Eero Mäkinen vaati itseltään ja alaisiltaan paljon. Mitä kuuluu? -lausahdus oli tuttu Mäkiseltä hänen kohdatessaan vanhoja kaivosmiehiä. Outokummun alkuajan työmiehet puhuttelivat häntä tuttavallisesti Eeroksi. Mäkinen oli harras taiteen ystävä. Hän luki Goethea, Leinoa, Dickensia, kuunteli sinfonioita ja piti maalaustaiteesta. Hän rentoutui kalamajallaan Juojärven rannalla.

Eero Mäkinen jäi aikoinaan tekojaan himmeämpään rooliin, koska hän ei harrastanut julkisuutta. Mäkinen ei pitänyt itseään esille nostavasta rummutuksesta. Outokumpu Oy:n pääkonttorin muuttaessa Helsinkiin, ja Eero Mäkisen tultua valituksi eduskuntaan, Mäkiset muuttivat Outokummun Sänkivaaralta Helsingin Munkkiniemeen. Eero Mäkinen kuoli työnsä keskelle ministerinä ollessaan.

Isännöitsijä Erkki Hakapää toimistossaan Outokummussa

Erkki Hakapää

Diplomi-insinööri Erkki Hakapää (1908-1996) toimi Outokummun kaivoksen isännöitsijänä vuosina 1949-1969. Erkki Hakapää, vuoteen 1942 Haglund, aloitti Outokummussa kaivososaston apulaisinsinöörinä vuonna 1936. Kaivososaston päällikkö Hakapäästä tuli vuonna 1943. Avioiduttuaan vuorineuvos Eero Mäkisen Eeva-tyttären kanssa Hakapäästä tuli tavallaan Outokummun kaivoksen kruununperillinen, ja hän jatkoi ns. Mäkisen dynastian valtakautta Outokummussa.

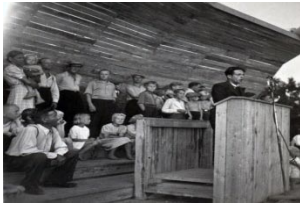
Erkki Hakapään isännöitsijäkaudella Outokummun kaivos eli kukoistusaikaansa. Kaivostoiminnan asema oli vakaa, malmia riitti vuosikymmeniksi eteenpäin, ja kaivosyhtiön asema Outokummussa oli suvereeni. Kaivostyö mekanisoitui ja tuotantoa rationalisoitiin. Erkki Hakapään kaudella otettiin käyttöön Keretin kaivos ja aloitettiin Vuonoksen kaivoksen rakentaminen. Hakapää kehitti louhintamenetelmiä ja vaikutti kaivosmiesten ja työnjohtajien ammattikoulutuksen parantamiseksi. Hakapään aloitteesta avattiin Outokummun kaivosammattikoulu vuonna 1953.

Outokumpu Oy alkoi Erkki Hakapään kaudella vähitellen irtaantua sen hoitamista yhteiskunnalle kuuluvista tehtävistä. Kaivosyhtiö varoi kunnan toimialaan kuuluvien uusien lisärasitteiden ottamista kannettavakseen. Outokumpu Oy:n apuun tottuneet outokumpulaiset tulkitsivat uuden linjauksen Hakapään asettumisena kunnan intressejä vastaan. Kaivosyhtiö luopui Outokummun viemäri-, vesijohto- ja sähköjohtoverkoston ylläpidosta. Sairaala siirtyi vuonna 1964 Kuusjärven kunnalle, ja yhtiö vuokrasi maatilansa puutarhoineen yksityiselle. Työsuhdeasuntojen myynti asukkaille aloitettiin 1960-luvun lopulla. Kaivosyhtiön ja kuntalaisten välejä hiersi rikastamon jätevesien valumien aiheuttamat ympäristön järvien ja pohjavesien likaantuminen.

Erkki Hakapää ei työnsä ulkopuolella juuri osallistunut Outokummun paikallisiin rientoihin. Valtakunnallisia ja maakunnallisia luottamustoimia Hakapäällä oli useampiakin: hän oli Suomen työnantajain yleisen ryhmän hallituksen ja monien kaivostoimintaa pohtineiden komiteoiden

jäsen. Erkki Hakapää oli Pohjois-Karjalan kauppakamarin puheenjohtaja, hän oli Pohjois-Karjalan teollistamistoimikunnan ja kehitysaluekomitean jäsen. Erkki Hakapään rakkaat harrastukset olivat ammunta, maanpuolustus- ja vuorimiesyhdistystoiminta. Teollisuusneuvoksen arvonimen Hakapää sai vuonna 1970.

Erkki Hakapää oli tiukan, jämtin ja alaisiaan arvostavan miehen maineessa. Jos Eero Mäkinen oli ollut isällinen patruuna, perustui Erkki Hakapään asema enemmän hierarkian huipulla olevaan virka-asemaan. Moni suurten ikäluokkien lapsi on muistellut, kuinka välitunnilla temmeltävä lapsilauma hiljeni kuin iskusta Hakapään kävellessä tietä pitkin Kyykerin kansakoulun ohi.

Kalle Kauhanen puhumassa

Kalle Kauhanen

Muurari, toimitsija Kalle Kauhanen (1900-1969) saapui Outokumpuun 1930-luvun lopulla. Kauhanen työskenteli kaivosyhtiön rakennusosastolla. SKP:n toiminnan tultua sallituksi syksyllä 1944 Kauhanen perusti heti puolueen alaosaston Outokumpuun toimien sen puheenjohtajana. Outokumpuun Kalle Kauhanen muutti toisesta itäsuomalaisesta teollisuustaaajamasta Varkaudesta. Syntyisin Kauhanen oli torpan poika Leppävirralta Savosta. Kalle Kauhanen oli ennen Outokumpuun saapumistaan osallistunut aktiivisesti poliittiseen toimintaan kommunistisissa peitejärjestöissä Varkaudessa. Hän oli istunut poliittisista syistä vankilassa vuodet 1931-1934.

Vuonna 1945 Kalle Kauhanen valittiin SKDL:n listalta eduskuntaan. Kansanedustajana Kalle Kauhanen oli kahteen eri otteeseen: vuosina 1945-1950 ja 1954-1957. Kauhasen valinta eduskuntaan syytti Outokummussa innostusta ja inhoa. Outokumpu Oy sanoi vastoin lakia Kauhasen perheen irti kaivosyhtiön asunnosta. Se kärjisti mielipiteitä, olihan samanaikaisesti vuorineuvos Mäkinen saanut kansanedustajana ollessaan pitää Sänkivaaran tilavan virka-asuntonsa.

Kalle Kauhanen oli hankala pala SKDL:lle. Outokumpulaisen muurarin oli vaikea sopeutua tiukkaan ideologiseen puoluekuriin, vaan hän toteutti pitkälti Outokummun kaivoskommunismista kumpuavaa omaa käytännöllistä linjaansa. Kauhanen äänesti muun muassa syksyllä 1948 vastoin puolueen kantaa SKDL:n tekemän välikysymyksen yhteydessä. Kauhanen erotettiin SKDL:n eduskuntaryhmästä ja hän siirtyi sosialidemokraattien eduskuntaryhmään. SKP perusteli Kauhasen erottamista hänen henkilökohtaisella pyrkyryydellään. Päinvastoin kuin yleinen poliittinen suuntaus, kulki Kalle Kauhanen sotien

jälkeisinä vuosina vasemmalta oikealle. Kauhanen oli eduskunnassa sivistysvaliokunnan, suuren valiokunnan ja talousvaliokunnan jäsen.

Kalle Kauhanen jatkoi poliittista toimintaansa SDP:ssä. Pudottuaan eduskunnasta SDP palkkasi hänet toimitsijaksi Pohjois-Karjalan piiriin. Presidentin valitsijamiehenä Kauhanen oli vuonna 1956. Vuosina 1960-1969 Kauhanen toimi ammattientarkastajana.

Kalle Kauhanen osallistui aktiivisesti myös kunnallispolitiikkaan. Hän oli Kuusjärven/Outokummun valtuustossa 1948-1972. Kauhanen toimi kauppalanvaltuuston varapuheenjohtajana ja oli monien lautakuntien jäsen. Verrattaessa Kalle Kauhasta toiseen outokumpulaiseen vasemmistovaikuttajaan Kasper Vaakanaiseen, Kauhanen oli enemmän puoluepoliitikko ja Kasper Vaakanainen kunnallispoliitikko.

Otto Trüstedt maastossa

Otto Trüstedt

Otto Trüstedt (1866-1929) on Outokummun kuparimalmin löytäjänä kaivostoiminnasta puhuttaessa ohittamaton henkilö. Otto Trüstedt oli kosmopoliitti mies. Sukujuuriltaan saksalainen Otto oli syntynyt Pariisissa, käynyt koulunsa Saksassa, asunut Pietarissa ja valmistunut vuori-insinööriksi Ruotsissa. Trüstedt oli vuorimiessukua. Hänen samanniminen isänsä oli myös vuori-insinööri ja toimi Laatokan Karjalassa sijainneen Pitkärannan kuparikaivoksen isännöitsijänä.

Otto Trüstedt nuorempi aloitti valmistuttuaan Pitkärannassa kaivoksen malminetsijänä ja kaivosinsinöörinä. Trüstedtin tutkimusten perusteella löydettiin mm. Kelivaaran rautamalmiesiintymä Impilahdelta. Pitkärannan kaivostoiminnan loputtua Otto Trüstedt siirtyi ylimääräiseksi virkailijaksi geologiseen toimistoon Helsinkiin. Trüstedt tutki mm. Lohjan ja Paraisten kalkkikiviesiintymiä ja Orijärven kuparimalmiota.

Rääkkylän Kivisalmen laivaväylän ruoppaustyömaalta löytyi talvella 1908 harvinaisen rikas malmilohkare. Lohkareen emäkallion etsintätyöt annettiin Otto Trüstedtin tehtäväksi. Kun Kivisalmeista eikä sen läheisyydestä löytynyt lohkareen emäkalliota, päätteli Trüstedt lohkareen kulkeutuneen jääkaudella jään kulkusuunnan mukaan luoteesta. Lähialueen kvartsittipitoisissa kallioissa ei kuitenkaan näkynyt merkkiäkään kuparikiisusta. Johdinkivi-menetelmän avulla Trüstedt päätteli lohkareen mahdolliseksi lähtöpaikaksi 50 kilometrin päässä luoteesta sijainneen Outokummun Kuusjärven pitäjässä. Sieltä löytyi runsaasti samaa sädekiviliusketta ja serpentiiniittiä kuin Kivisalmen lohkareesta. Apunaan Trüstedtillä oli tohtori B. Frosteruksen ja

maisteri W. W. Wilkmanin kymmentä vuotta aiemmin Pohjois-Karjalan kallioperästä tekemät perusteelliset kartoitustutkimukset.

Johdinlohkareiden viuhkan pohja päättyi Mustikkakorven laitaan, missä malmio puhkesi pintaan. Kun kallioperä oli paksun maakerroksen peittämä, aloitettiin magnetometriset mittaukset ja koekaivaukset malmion sijainnin paikallistamiseksi. Yli vuoden uurastuksen, monien oivallusten ja vastoinkäymisten jälkeen käsikäyttöinen timanttipora osui 17.3.1910 malmioon 28 metrin syvyydessä tulevan Kumpu B:n kuilun läheisyydessä. Malmi oli odottamattoman rikasta, rikkaampaa kuin Kivisalmen lohkarissa. Otto Trüstedtiä kiehtoikin ajatus, että Kivisalmen lohkarin emäkallio ei ollutkaan Outokummussa vaan jossain muualla.

Otto Trüstedt jatkoi Outokummussa kartoitettavia tutkimuksia ja oli suunnittelemassa kuparimalmin tulevaa käyttöä. Hänen johdollaan rakennettiin koekuparitehdas Outokummun rinteelle vuonna 1913. Trüstedt valittiin kaivoksen kontrollööriksi, ja valtion ja Hackman & Co:n etujen ajajaksi kaivoksen siirryttyä norjalaiselle vuokrayhtiölle. Outokumpuun Otto Trüstedt ei kuitenkaan koskaan muuttanut asumaan. Syksyllä 1918 Trüstedt jäi omasta tahdostaan pois kontrollöörin toimesta ja hänen tilalleen nimitettiin fil.tri Eero Mäkinen. Ansoistaan malminetsinnässä Otto Trüstedt nimitettiin Helsingin yliopiston kunniatohtoriksi vuonna 1928.

Paavo Turtola (kesk.) luovuttamassa mitalia Irja Miettiselle

Paavo Turtola

Kaivoksen sosiaalipäällikkö, varatuomari Paavo Turtola (1906-1987) oli merkittävä paikallinen vaikuttaja Outokummussa. Turtola osallistui Outokummun kehittämiseen ja yhteisten asioiden hoitoon sekä virkansa puolesta että omasta tahdostaan monilla eri elämän alueilla. Paavo Turtola toimi kaivoksen sosiaalipäällikkönä 1937-1960 ja Outokumpu Oy:n sosiaalijohtajana 1960-1971. Uransa alussa hän hoiti myös Outokumpu Oy:n lakiasioita ja oli perustamassa Outokumpu Oy:n henkilöstölehteä Outokummun Sanomia, jonka päätoimittajana Turtola oli vuosina 1937-1965. Sosiaalineuvoksen arvon Paavo Turtola sai vuonna 1965.

Kaivosyhtiön sosiaalipäällikön tehtäväkenttä oli laaja. Kaivosyhdyskunnan syntyminen syrjäiseen Outokumpuun vaati kaivosyhtiön ylläpitämään palveluja, jotka eivät sille lakisääteisesti olisi kuuluneet. Se oli välttämätöntä, koska oli vaikeaa saada miehiä pysymään kuluttavassa, raskaassa ja tapaturma-alttiissa maanalaisessa kaivostyössä. Outokumpu Oy:llä oli 600 työsuhteasuntoa, yhtiö huolehti työmaaruokailusta, yleisten saunojen ja pesutupien

rakentamisesta ja ylläpidosta, työmatkakuljetuksista, polttopuiden ja sähkön myynnistä työntekijöilleen. Kaivosyhtiö ylläpiti urheilukenttää, tuki työntekijöidensä eri harrastustoimintoja, yhtiöllä oli palkattu urheiluohjaaja, oma lääkäri, oma terveystieteilijä jne. Yhtiö tuki Mannerheimin Lastensuojeluliiton ja SPR:n paikallisosastoja ja osallistui terveydenhoidon, äitiysneuvolan ja lasten päiväkodin kustannuksiin. Huoltokonttorin kautta edistettiin yhtiöläisten järkipäivästä taloudenhoitoa. Konttori huolehti myös henkilöstöasioista ja työhönotosta. Paavo Turtolan käden jälki näkyi erityisesti Outokumpu Oy:n eläkejärjestelmän luomisessa.

Paavo Turtola osallistui aktiivisesti paikalliseen kunnallispolitiikkaan. Turtola oli kunnanvaltuuston ja kunnanhallituksen jäsen vuosina 1946-1968 sekä toimi useaan otteeseen myös niiden puheenjohtajina. Olipa hän pari lyhyttä kautta Kuusjärven vt. kunnanjohtajanakin. Puoluekannaltaan Paavo Turtola edusti kokoomusta. Paavo Turtola toimi Kuusjärven osuuskassan hallintoneuvoston puheenjohtajana 1946-1971. Kouluolot olivat Paavo Turtolan sydäntä lähellä. Hän oli perustamassa oppikoulua ja työväenopistoa Outokumpuun, ja oli pitkään niiden johtokuntien puheenjohtajana. Turtola oli myös keskeisesti mukana seurakunnan, urheiluseura Outokummun Partion, SPR:n ja Mannerheimin Lastensuojeluliiton paikallisosastojen ja metsästys- ja kalastusseurojen toiminnassa.

Paavo Turtolalla oli myös maakunnallisia ja valtakunnallisia luottamustehtäviä: hän oli Pohjois-Karjalan maakuntaliiton hallituksen ja Suomen Työnantajain Keskusliiton sosiaalitoimikunnan jäsen sekä mukana muutamissa valtioneuvoston asettamissa komiteoissa. Turtola osallistui valtakunnallisella tasolla kirkon, osuuskassaliikkeen ja reservinupseeriliiton toimintaan. Paavo Turtola oli erityisen kiinnostunut liikuntakasvatuksesta ja urheilusta. Juuret aktiiviseen yhteiskunnalliseen elämään Paavo oli saanut kotoaan Varsinais-Suomen Tarvasjoella, missä hänen isänsä toimi kirkkoherrana. Nuorukaisena Paavo Turtola osallistui aktiivisesti Helsingin yliopiston opiskelijapolitiikkaan.

Kasper Vaakanainen

Outokummun kaivosmiesten yksi merkittävimmistä edusmiehistä oli vuosikymmeniä Kasper Vaakanainen (1907-1999). Vaakanainen toimi leveällä saralla paikallisessa ammattiyhdistyksessä, kunnallispolitiikassa ja urheiluseuratoiminnassa.

Kasper Vaakanainen aloitti työuransa Outokummun kaivoksen korjaamalla sekalaisissa aputoissa 14-vuotiaana. Työuraa Outokumpu-yhtiössä hänelle kertyi tasan 50 vuotta. Vaakanainen työskenteli peltisevän ja valurin apulaisena, korjausmiehenä, metallisorvaajana,

jiysijänä, viilaajana ja työkaluvarastonhoitajana. Vaakanainen ehti työuransa aikana nähdä Outokummun kaivostoiminnan kehityksen pieneltä Kumpu B:n kuilulta aina Vuonoksen kaivoksen avaamiseen.

Ammattiyhdistystoimintaan Kasper Vaakanainen läksi mukaan välittömästi, kun toiminta lakkautetun ammattiosaston jälkeen heräteltiin Outokummussa uudelleen henkiin vuonna 1935. Vaakanainen oli yhdistyksen keskeisimpiä aktiiveja ja hän koulutti itseään järjestökurseilla. Vuonna 1941 Vaakanainen valittiin Outokummun Metallityöväen Ammattiosaston puheenjohtajaksi. Sodan jälkeen ammattiyhdistystoiminta nousi kukoistukseensa. Kaivoksen keskeisimmistä luottamusmiehistä tuli vasemmistoenemmistöisessä Outokummussa tärkeitä paikallisia vaikuttajia. Kasper Vaakanaisen kausi pääluottamusmiehenä kuitenkin loppui, kun tehtävä sodan jälkeen meni kaivoksen suurimmalle poliittiselle ryhmittymälle SKDL:lle.

Kasper Vaakanaisen ensimmäinen kunnallinen luottamustehtävä oli taksoituslautakunnan jäsenyys. Kunnanvaltuustoon Vaakanainen valittiin vuosiksi 1945-1966. Kuusjärven kunnanvaltuuston ja kunnanhallituksen puheenjohtajana Vaakanainen toimi moneen eri otteeseen. Kunnallisia luottamustehtäviä Vaakanaiselle kertyi runsaasti, erityisesti häntä lähellä oli opetusala. Puoluekannaltaan Vaakanainen oli sosialidemokraatti. 1950-luvun puoluehajaannuksessa Vaakanainen liittyi Työväen - ja Pienviljelijäin liittoon (TPSL).

Kasper Vaakanainen oli monipuolinen mies. Hän oli innokas urheilumies, toimi vuosikymmeniä Outokumpu Oy:n torvisoittokunnassa ja kaivoksen palokunnan joukkueenjohtajana. Hän harrasti nuorukaisena lähes kaikkea urheilua, mutta kestävyysjuoksu ja paini olivat hänelle läheisimmät. Kävipä hän muiden maakunnan nuorukaisten kanssa juoksemassa näytösjuoksussa Paavo Nurmeakin vastaan 1920-luvulla Joensuussa. Myöhemmin Vaakanainen osallistui aktiivisesti TUL:on kuuluneen Outokummun Vesan toimintaan.

Vaakanaisen perheellä oli teollisuustyöperinnettä useamman sukupolven ajalta. Kasperin sukutausta liittyi Karsikon ja Penttilän sahoille Joensuussa, josta perheen tie vei Hackman-yhtiön Joutsenon sahalle. Hackman-yhtiön tullessa osakkaaksi Outokummun kaivokseen, siirsi yhtiö Kasperin isän Lasse Vaakanaisen korjauspajan työnjohtajaksi Outokumpuun.

Kirjoittaja on joensuulainen historiantutkija